

მასწავლებელთა
პროფესიული
განვითარების
ერთვალის
ცენტრი

ციფრული შეუბრალოების

გზამკვლევი

პედაგოგებისათვის

საქართველოს პროფესიული განვითარების

გზაგადაკვეთი

პედაგოგებისათვის

მასწავლებელთა
პროფესიული განვითარების
ეროვნული ცენტრი

მასწავლებელთა
პროფესიული
განვითარების
ეროვნული
ცენტრი

დღევანდელ საზოგადოებისათვის ტექნოლოგიების გამოყენებამ სრულიად ახალი განზომილება შესძინა როგორც კომუნიკაციასა და ურთიერთობებს, ისე სწავლასა და შემეცნებას, განვითარებასა და თვითრეალიზაციას. კოვიდ-პანდემიის ფარგლებში ვირტუალურმა სამყარომ ხშირ შემთხვევაში ჩაანაცვლა რეალური და კაცობრიობა კიდევ უფრო დამოკიდებული გახდა ტექნოლოგიებზე. თანამედროვე მოზარდები, განსხვავებით მათი მშობლების თაობისაგან, ციფრული ეპოქის სრულუფლებიან მემკვიდრეებად დაიბადნენ. მათი ციფრული ცნობიერება და უნარები აშკარად და გამოკვეთილად სჯობნის უფროსი თაობებისას, თუმცა, როდესაც საქმე ეხება მათ უფლებებსა და მოვალეობებს, აქ ზრდასრულთა თაობის როლი ფასდაუდებელია. მთელი სასკოლო საზოგადოება, განსაკუთრებით კი პედაგოგთა კორპუსი მზად უნდა იყოს, გზამკვლელობა გაუწიოს მოსწავლეებს და შეძლოს მათი მომზადება ციფრული მოქალაქეობისა და კიბერ-ეთიკის გამოწვევებისათვის, აგრეთვე დაეხმაროს მოსწავლეებს მედიაწიგნიერებისა და ინფორმაციული წიგნიერების კომპეტენციების დაუფლებაში.

აღნიშნული მოსაზრება საფუძვლად დაედო ევროპის საბჭოს განათლების პოლიტიკის დეპარტამენტის მიერ ინიცირებულ ციფრული მოქალაქეობის შესახებ სწავლების პროექტს, რომლის ფარგლებშიაც განისაზღვრა ციფრული მოქალაქეობის სამი სფერო: ჩართულობა ონლაინსივრცეში, კეთილდღეობა ონლაინსივრცეში და უფლებები ონლაინსივრცეში. ზემოაღნიშნული სფეროები დაიყო 10 განზომილე-

ბად, რომლებსაც მოცემული გზამკვლევის პირველივე ქვეთავში გაეცნობით.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, რომელიც აქტიურად თანამშრომლობს ციფრული მოქალაქეობის ევროპის საბჭოს პროგრამასთან, 2019 წლიდან მუშაობს ციფრული მოქალაქეობის კომპეტენციის დანერგვის მიმართულებით. წინა პუბლიკაციების – „კიბერცნობიერების მოკლე ლექსიკონი“ და „მშობელთა გზამკვლევი ციფრულ სამყაროში“ კვალდაკვალ, გთავაზობთ მორიგ გამოცემას: „ციფრული მოქალაქეობის გზამკვლევი პედაგოგებისათვის“, რომელიც უკლებლივ ყველა საგნობრივი ჯგუფისა და დისციპლინის პედაგოგებისათვისაა რელევანტური, დარგის გამჭოლი ბუნების გამო.

ავტორი,

მარიკა სიხარულიძე

*ციფრული ტექნოლოგიების დანერგვის
ხელშეწყობის პროგრამის ხელმძღვანელი*

ციფრული გოქალაქეობის 10 განჯომილება

1. წვდომა და ინალუზია
2. სწავლა და უმომქმედოვითობა
3. გედიაწიგნიერება და ინფორმაციული წიგნიერება
4. ეთიკა და ეგვითია
5. ჯანგართელობა და კეთილდღეობა
6. ინტერნეტსივრცეში თაჟის წარგომენა და ელექტრონული კომუნიკაცია
7. აქტიური გონაწილეობა
8. უფლებები და პასუხისგებელობები
9. პერსონალურ გონაცემთა დაცვა და უსაფრთხოება
10. სამომხმარებლო ცნოგნიერება

1. წვდომა და ინკლუზია

- ყველა მოზარდს აქვს თანატოლებთან თანაბარი განვითარების უფლება, რაც თანამედროვე ეპოქაში გულისხმობს ტექნოლოგიებთან წვდომას და ონლაინცხოვრებაში ჩართულობას, განურჩევლად სქესისა, რასისა, ეროვნებისა, რელიგიისა, წარმომავლობისა, თუ შესაძლებლობებისა;
- როგორც მოსწავლეების განვითარებასა და განათლებაზე პასუხისმგებელმა პირებმა, შეეცადეთ უზრუნველყოთ საგაკვეთილო პროცესის გამდიდრება რელევანტური, სანდო და ასაკობრივად შესაბამისი ტექნოლოგიური რესურსებითა თუ წყაროებით.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიმუში:

კლასთან ერთად გამართეთ დისკუსია კულტურული მრავალფეროვნების შესახებ მსოფლიოში. შეეცადეთ, დაანახოთ მოსწავლეებს რამდენი განსხვავებული წარმოშობის, კულტურისა თუ ბექგრაუნდის წარმომადგენლები ქმნიან ერთ დიდ ინტერნეტსივრცეს, რომელშიაც საზღვრები არ არსებობს.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

2. სწავლა და შემოქმედება

- ბავშვებს აქვთ უფლება, ისწავლონ ციფრული ტექნოლოგიების გონივრულად გამოყენება სხვადასხვა რესურსზე და შინაარსზე წვდომის მიზნით, ინფორმაციის მოსაძიებლად, ადამიანების გასაცნობად და იდეების, აგრეთვე, შექმნილი პროდუქტების გასაზიარებლად;
- ასწავლეთ მოსწავლეებს ციფრული რესურსების გამოყენება კრეატიულად, რაც მათ თვითგანვითარებისა და თვითრეალიზაციის შესაძლებლობას მისცემს.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიმუში:

დაავალეთ მოსწავლეებს ტექნოლოგიების გამოყენებით შექმნან მცირე კრეატიული ნამუშევრები და წარადგინონ ისინი კლასის წინაშე. შეეცადეთ გაუმყაროთ მათ თავდაჯერებულობა საკუთარი ნიჭისა და უნარების ამოცნობასა და განვითარებაში. დაამკვიდრეთ კლასში პოზიტიური და სხვის მიერ შექმნილის მიმართ ტოლერანტული განწყობა. ასწავლეთ მოსწავლეებს პოზიტიური უკუკავშირის ფასი და ხაზი გაუსვით იმას, რომ ყველა ადამიანს ახასიათებს განსხვავებული მონაცემები, შესაძლებლობები და უნარები. საჭიროებისამებრ, დაიხმარეთ სახელოვნებო მიმართულების მასწავლებლები და/ან მომიჯნავე დისციპლინების პედაგოგები.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები.

3. მედიაფიგნიკა და ინფორმაციული ზიგნიკა

- ასწავლეთ მოსწავლეებს, როგორ მოიძიონ ინფორმაცია თუ რესურსები სანდო წყაროებიდან, მათ ასაკსა და შესაძლებლობებზე მორგებული მედიაპლატფორმებიდან;
- აუხსენით მოსწავლეებს ინფორმაციის გავრცელების მექანიზმები და გადამოწმების ხერხები; შეეცადეთ დაანახოთ მათ, თუ როგორ მუშაობს სხვადასხვა მედია გარკვეული საზოგადოებრივი ამრის ჩამოყალიბებაზე. ასწავლეთ მოსწავლეებს კრიტიკულად გაიამრონ წაკითხული, მოსმენილი თუ ნანახი ინფორმაცია;
- ხაზი გაუსვით საავტორო უფლებების მნიშვნელობას, აგრეთვე ნამუშევრის ან ქმნილების პირველწყაროს მოხსენიებისა და დაცვის აუცილებლობას.

საგაკვეთილო ამოცანის ნიშანი:

დაავალეთ მოსწავლეებს მოიტანონ გაკვეთილზე თავიანთი ნამუშევრები: იქნება ეს ხელნაკეთი, მოქსოვილი, შეკერილი, გამოძერწილი ნივთები, თუ დაწერილი, ან ნაბრევი იდეები, ესეეები და სხვა. გამოართვით თავიანთი ქმნილება და დაავალეთ სხვა მოსწავლეს წარადგინოს ის კლასის წინაშე. შემდეგ ჩაეძიეთ ავტორებს თავიანთი გრძნობების შესახებ და შეეცადეთ დააფიქროთ, თუ რატომაა მნიშვნელოვანი საავტორო უფლებებისა და სხვისი ნამუშევრის/ნაშრომის დაცვა.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

4. ეთიკა და ეგვათია

- ასწავლეთ მოსწავლეებს სხვისი გრძნობების, ღირებულებებისა და დამოკიდებულებების პატივისცემა;
- დააფიქრეთ მოსწავლეები იმაზე, თუ როგორ შეიძლება აისახოს ადამიანის ფსიქიკაზე ქილიკი, კიბერბულინგი, გარიყვა და სხვა ტიპის ემოციური შევიწროება.

საგაკვეთილო აქტიუიოზის ნიშუი:

გაიხსენეთ თქვენს სკოლაში, თემში, უბანში, სოფელში ან ქალაქში მომხდარი ბოლოდროინდელი უსიამოვნო ინციდენტი, ან მოიძიეთ რამე ნეგატიური დასასრულის მქონე ისტორია ონლაინსივრცეში. იმსჯელეთ მასზე კლასთან ერთად: დააფიქრეთ მოსწავლეები იმაზე, თუ როგორ შეიძლებოდა კონფლიქტის ან ტრაგედიის პრევენცია. ეცადეთ დააყენოთ მოსწავლეები მსხვერპლის, ან მისი ახლობლების ადგილას და მისცეთ საშუალება იმსჯელონ ამ პოზიციიდან.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტიუიოზები და/ან სასკოლო პროექტები).

5. ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა

- ბავშვებს აქვთ უფლება იზრდებოდნენ და ვითარდებოდნენ ფიზიკური და ემოციური ძალადობისაგან დაცულ გარემოში;
- ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობა მოსწავლეებთან წახალისებთ მათ გაგანდონ წუხილი, ან თქვენში იპოვონ მხარდაჭერა, როდესაც ამის საჭიროება დაუდგებათ;
- შეეცადეთ, დაარწმუნოთ მოსწავლეები ონლაინცხოვრების დაბალანსების აუცილებლობაში. ასწავლეთ მათ აკონტროლონ ე.წ. „ეკრანთან გატარებული დრო“ და მისი კომპენსაცია მოახდინონ სუფთა ჰაერზე თამაშით, სეირნობით, სპორტული აქტივობებით, პირისპირ კომუნიკაციით და სხვა.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიმუში:

დაავალეთ მოსწავლეებს თავიანთი გაჯეტების მეშვეობით დაითვალონ ეკრანთან გატარებული დრო. ჩაეძიეთ, თუ რამდენად მართებულად მიაჩნიათ ტექნოლოგიების ხანგრძლივი გამოყენება. აუხსენით მოსწავლეებს, თუ რა ზიანი მოაქვს კომპიუტერის ხანგრძლივ და უკონტროლო გამოყენებას მხედველობისათვის, ხერხემლისათვის, აგრეთვე, მოზარდის ფსიქოემოციური განვითარებისათვის.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

6. ინტერნეტსივრცეში თავის წარმოქმნა და ელექტრონული კომუნიკაცია

- შეეცადეთ, აუხსნათ მოსწავლეებს, რომ ყველაფერი, რასაც ისინი ონლაინ ასაჯაროებენ, წერენ, აგზავნიან და აზიარებენ, ტოვებს ციფრულ ნაკვალევს, რაც განსაზღვრავს მათ რეპუტაციას, რენომეს და შთაბეჭდილებას ქმნის მათ შესახებ;
- დაანახეთ მოსწავლეებს, რომ პატივისცემით ურთიერთობა, როგორც ზოგადად მოქალაქეობის, ისე ციფრული მოქალაქეობის ნაწილია და რომ ონლაინურთიერთობები განსაკუთრებულად ფაქიზი საკითხია, რადგანაც, მაგალითად, სოციალურ ქსელში დაწერილი კომენტარი ხშირად უფრო მეტი ადამიანისათვისაა ხელმისაწვდომი, ვიდრე პირისპირ ურთიერთობაში.

საგავეთილო აქტივობის ნიმუში:

დაავალეთ მოსწავლეებს, გაიხსენონ შემთხვევები, სადაც მათ მიერ მიწერილი ლიმილაკები/ემოტიკონები არასწორად იყო ინტერპრეტირებული და წყენა ან გაუგებრობა გამოიწვია. შეიმუშავეთ სიმბოლოების ინტერპრეტაციები კლასთან ერთად და შექმენით მათი დეფინიციების სახალისო პოსტერი საკლასო ოთახისათვის.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

7. აქტიური მონაწილეობა

- ბავშვებს აქვთ უფლება აქტიური მონაწილეობა მიიღონ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, როგორც მათ სოციალურში, ისე მის ფარგლებს გარეთ;
- შეეცადეთ კლასში დაამკვიდროთ ამრის გამოხატვისა და მსჯელობის ტრადიციები. აუხსენით მოსწავლეებს, რომ ნებისმიერ მოსაზრებას, რომელიც გამოხატულია დელიკატური, თავაზიანი ფორმით, აქვს არსებობის უფლება.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიშანი:

კლასთან ერთად გამართეთ დებატები, მაგალითად, თემაზე – სკოლის ვებგვერდი. მიეცით საშუალება მოსწავლეებს მონაწილეობა მიიღონ თავიანთი სკოლის ვებგვერდის დიზაინის შესახებ იდეების ჩამოყალიბებაში. განსხვავებული იდეების მხარდასაჭერად შესთავაზეთ კენჭისყრა. ამ გზით, მოსწავლეებს, ხმის მიცემით ზეგავლენის მოხდენის დემოკრატიულობის პრინციპს დაანახებთ.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

8. უფლებები და პასუხისმგებლობები

- ყველა ბავშვს აქვს უფლება, გაიზარდოს თანასწორობისა და პატივისცემის პირობებში, ძალადობისაგან დაცლილ გარემოში, როგორც რეალურ, ისე ვირტუალურ ცხოვრებაში;
- განუმარტეთ მოსწავლეებს მათი უფლებები, აგრეთვე, ასწავლეთ ადეკვატური რეაგირება, როდესაც მათი უფლებები ილახება, როგორც ონლაინსამყაროში, ისე რეალურ ცხოვრებაში.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიმუში:

კლასთან ერთად შეიმუშავეთ ბულინგის და კიბერბულინგის საწინააღმდეგო პოლიტიკის დოკუმენტი, რომელშიც ნათლად უნდა ჩანდეს მოსწავლეთა უფლებები და მოვალეობები ერთმანეთის მიმართ. დოკუმენტი გარკვევით უნდა ასახავდეს მიუღებელი ქცევის კრიტერიუმებს, როგორც რეალურ ცხოვრებაში, ისე ონლაინგარემოში.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

9. პერსონალურ მონაცემთა დაცვა და უსაფრთხოება

- განუმარტეთ მოსწავლეებს რას ნიშნავს პერსონალური მონაცემები და რა კატეგორიებისაგან შედგება ეს ცნება, აგრეთვე, განუმარტეთ მათ კიბერპირიუნიის წესები და მათი დაცვის აუცილებლობა;
- ასწავლეთ მოსწავლეებს, რომ პერსონალური მონაცემების გასაჯაროება ინტერნეტში, ან პაროლებისადმი დაუდევარი დამოკიდებულება, შეიძლება გახდეს კიბერბულინგის, თაღლითობის ან სხვა სახის პრობლემების მიზეზი.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიშუმი:

კლასთან ერთად განიხილეთ ძლიერი პაროლის კრიტერიუმები: ასწავლეთ მოსწავლეებს, რომ პაროლი შესაძლებელია შედგებოდეს სხვადასხვა სიმბოლოს, ციფრისა და ასოს (აგრეთვე მთავრული და არამთავრული ასოების) კომბინაციისაგან, ან შეიცავდეს ფრაზას. განუმარტეთ მათ, რომ პაროლი, უმჯობესია, არ ეფუძნებოდეს ოჯახის წევრების, ან შინაური ცხოველების სახელებს, არ მოიცავდეს დაბადების თარიღებს და სხვა მსგავს ინფორმაციას.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

10. სამომხმარებლო ცნობიერება

- აუხსენით მოსწავლეებს, რომ ტრენდული გაჯეტების მიმართ ინტერესი ყოველთვის როდია რაციონალური და რომ წინა თაობის გაჯეტები, შესაძლოა, ისეთივე წარმატებით ასრულებდნენ ამა თუ იმ ფუნქციას, როგორც ბრენდული ახალი მოდელები;
- განუმარტეთ მოსწავლეებს, როგორ მოქმედებს სასურველი პროდუქტის ძიების ალგორითმი და როგორ ხდებიან ინტერნეტის მომხმარებლები გამიზნული სარეკლამო კამპანიის მსხვერპლნი.

საგაკვეთილო აქტივობის ნიშანი:

მოსწავლეებთან ერთად აწარმოეთ ერთკვირიანი დაკვირვება, მას შემდეგ, რაც დაგუგლავთ რაიმე პროდუქტს; მაგალითად, რომელიმე მოდელის ველოსიპედს, ან რომელიმე ბრენდის სპორტულ ფეხსაცმელს. დაეხმარეთ მოსწავლეებს დაინახონ, თუ როგორ მოქმედებს გამიზნული რეკლამირების ფენომენი, როგორ ფუნქციონირებს ე.წ. cookie-ფაილები და მსგავსი ტექნიკები, რომლებიც იმახსოვრებს ინტერნეტის მომხმარებელთა პრეფერენციებს.

მასწავლებლის ველი (მოინიშნეთ საინტერესო საგაკვეთილო იდეები, თქვენი საგნის რელევანტური აქტივობები და/ან სასკოლო პროექტები).

გამოყენებული ლიტერატურა

ევროპის საბჭოს პუბლიკაციები:

Educating for a video game culture – A map for teachers and parents (2021)

Digital citizenship education – Trainers’ Pack (2020)

Digital Citizenship Education – Lesson plans for educators

Digital Citizenship Education Handbook (2019)

Internet Literacy Handbook (2017)

გასწავლებელთა
პროფესიული
განვითარების
ერთეული
წილის

WWW.TPDC.GE